

НАША НІВА

Вітаўт Кіпель
Менск, 1942

Хрысьціянія —
краіна, дзе перамог
камунізм

Х.Л. Борхэс
і пра яго

Шаноўная рэдакцыя!

Зь вялікай радасцю сустрэў выхад
у съвет першага нумару Нашай Нівы.
Хацеў напісаць адразу, але нумар
з адресам рэдакцыі зараз жа па майм
вяртаныні ў Ленінград пайшоў па руках
саброў Беларускага
грамадзка-культурнага таварыства.

Па-першае, узрадаваў высокі
інтэлектуальны ўзровень нумару.
Так трывалы, дзеючы!
Урэшце, меў у руках антыправінцыйнае,
эўрапейскага ўзроўню
беларускае друкаванае слова.
Толькі такім шляхам мы зноў трапім
на пракладзеную Луккевічамі,
Ластоўскім, Багдановічам дарогу,
зъ якой з'блісія,
дзякуючы наўмыснай плебеізацыі
нашай культуры ў падсавецкі час.

Па-другое, цікавы зъмест нумару.
Не ў вапошнюю чаргу
дзякуючы ўзросту аўтарау,
іхній маладосці.
Няма замісласьці, якая, на жаль,
зъяўляецца прыкметай
старэйшага пакалення.

Поспехаў Вам!

Валеяньцін Грыцкевіч,
Санкт-Петэрбург.

Biełarusy Vilni vychodziać na palityčnuju arenu

Чэслаў Мілаш пра Кастуся Каліноўскага:
няшмат засталося ад ягоных сапраўдных
поглядаў і памкненіяў

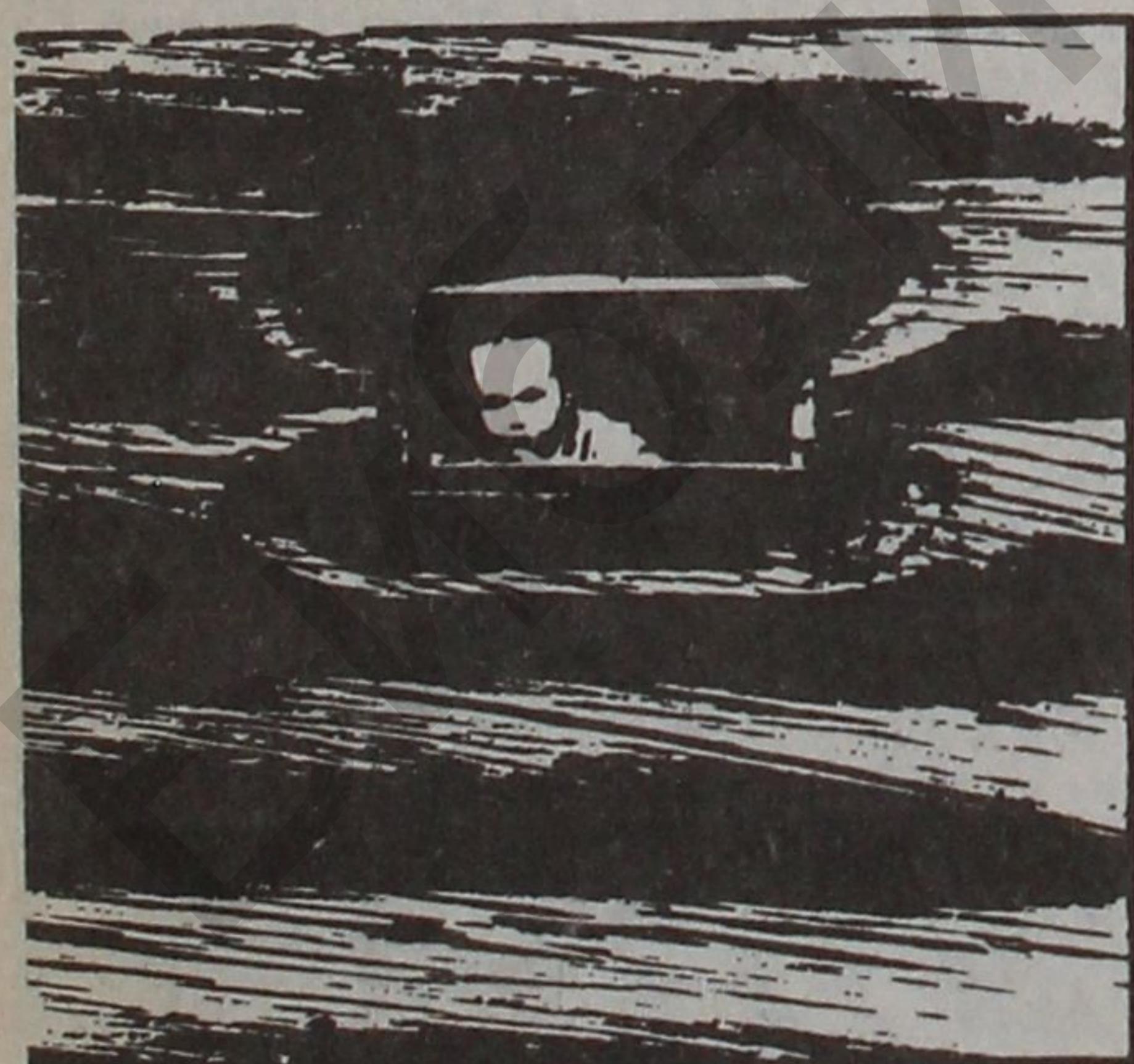
Нацыя паэтаў і съмецяроў

Сухі артыкул С. Паўлоўскага

Здымак Алены Адамчык.

Апавяданье «Стары дом» Алег Мінкін

Апавяданье пра тое, як нехта выпадко-
ва заначаваў у старым закінутым dome
— потым, куды ні сыходзі, усё адно пра-
чынаўся ў той самай зачараванай хаце,
— магло б, напэўна, зрабіцца майм са-
мым улюбёным апавяданьнем. Но ўсё
маё жыццё складаецца зь незразуме-
лых вяртаньняў да нейкага зыходнага
пункту, у якім усё існае раптам страчвае
сэнс і ператвараецца ў бязглудзе на-
грувашчаньне нічым не звязаных
паміж сабой аскялёнкаў. Відавочна,
што менавіта з гэтай дзіўнай
асаблівасці майго існаваньня й
склаўся вобраз нейкага зачараванага
мейсца на зямлі, куды так лёгка выпад-
кова патрапіць, але вырвацца адкуль
ужо немагчыма.

Няхай такім мейсцам будзе самая звы-
чайная хата ў прадмесці: драўляная,
крытая ўржаваю бляхай, вокны забітыя
дошкамі, — у атачаныні зарасцяй па-
лыну і крапівы. Няхай і герой апавя-
данья будзе самы звычайны: недзе

працуе, жыве халасцяком у інтэрнаце.
Што такое нашыя інтэрнаты, чытач,
мусіць, ведае. Гэта даўжэныя, прапах-
лыя застарэлай кісьляцінай і хлёркай
калідоры, съцены пафарбаваныя ў не-
шта брунатна-зеленкаватыя, адна зась-
мечаная кухня і дзівье
мыйні-прыбіральні на паверх, доўгі шэ-
раг абшарпаных дзьвярэй, што вядуць у
цесныя пакойчыкі-катушкі на чатыры
ложкі.

Словам, суцэльнны дыскамфорт, зъ якім
наш самотнік, герой апавяданьня, ніяк
ня можа звыкнуць. І вось у нейкі момант,
шукаючы цішыні ѹ спакою, ён
апынаецца ў прадмесці з надзеяй
зыняць пакойчык у прыватным доме,
або нават, калі пашэнціць, дык і цэлую
хатку. І ўжо зусім няцік ўявіць
сабе, як малады чалавек,угледзеўшы
за густым гольлем зьдзічелага саду ак-
рыты ўржаваю бляхай дах, штурхануў
лядашчыя ад сонца ѹ сырасці весніцы.

Пакінуты гаспадарамі дом быў незамк-
нёны, і герой наш увайшоў усярэдзіну.
У мяне ўзыніае спакуса зъмясціць у
гэтую досыць незвычайнную будыніну не
зусім звычайнью реч або хоць бы ней-
ку дробную дэталь, якая б пасяліла ў
души героя цымяны страх перад невя-
домасцю, нейкую няясную трывогу.
Аднак стары дом як звонку, так і
усярэдзіне, самы звычайны. У сенцах —
зъзелянелы мядзяны вяшак для воп-
раткі ды пукі перасохлых зёлак пад
столлю. У пярэднім пакоі — печка-
грубка, цёмны, паточаны шашалем
стол і пара гэткіх жа ўслонаў. Збоку ад
дзьвярэй — карэлая паліца для посуду
і вадаправодны кран. За пажоўкай
фіранкай — другі, большы пакой, дзе
месціцца толькі выщертая ад доўгага
ўжытку канапа ды расхістаная кніжная
этажэрка. На съценах — плямістыя, па-
абдзіраныя дзе-нідзе шпалеры, паўсюль
павута і пыл. З вокнаў, праз шыліны

(Працяг на стар. 6)

НАША НІВА

Беларуская газэта

№7, 1994

ТЭМА гэтага нумару «НН» — акупацыя. Міжнароднае права вызначае статус акупацыі, які для акупаванай краіны і нацыі азначае пэўныя льготы й выгоды. Можна ведаць пра іх, можна не карыстацца імі, можна фанабэрэйста адмаўляць той факт, што ты, твоя краіна і твой народ — пад акупацыяй. Але каму ад гэтага лепей?

РАДЗІВІЛЫ. Гэты найбагацейшы ў Эўропе беларускі княскі род назапасіў у свой час вялізны скарбы. У 1812 годзе расейская армія вывезла зь Нясвіжа ўсё, што толькі магла забраць. Легенда кажа, што перад тым Радзівілы закапалі свой скарб, у тым ліку 12 залатых апосталаў... Пра тое, што адбылося на самой справе, — артыкул гісторыка С.Рыбчонка.

НАЦЫЯНАЛІЗМ. «Ці нацыяналізм — гэта галоўная пагроза для міру ў Эўропе? Не. Такая пагроза — недахоп усталіванага спосабу мірнага самастаўлення народаў».

НЯМЕЦКАЯ НАВЭЛА. Чатыры алавяданыні сучасных пісьменнікаў з Заходняй Нямеччыны. Эрых Кэстнэр, Зыгфрыд Ленц, Макс Фрыш, Пэтэр Гандкэ.

АКУПАЦЫЯ

Здымак з архіву Міхася Раманюка

ХАМ. Спрэчка з Славамірам Мроўжакам у мінулым нумары «НН»: «Патэнцыяльна мы ўсе хамы ў вачох іншых. Мы ўсе бамся неразуменія, неадлаведнай, съядома варожай інтэрпрэтацыі нашых словаў і ўчынкаў. Хама не зварушвае ніводзін лад, нават камунізм — як хацеў бы Мроўжак. Хам — гэта прадукт рэвалюціі, гвалтоўных пераўтварэнняў. Памеры хама — гэта мера гвалтоўнасці, але і мера поспеху перамен, аднак ні ў якім выпадку — ня мера вартасці асобных людзей, падвержаных пераменам».

КАЗКІ пра кандыдатаў. Пазашкольная чытанка па найноўшай беларускай гісторыі.

ЖЫДОЎСКІ ГУМАР. У даваеннай Беларусі, Літве й Польшчы жыды былі асноўнымі насельнікамі мястэчак і гарадоў і стварылі, мік іншым, цэлую сваю тутэйшую культуру, у тым ліку і гумар, узоры якога публікующа ў гэтым нумары «НН».

ДЗЯДЗЬКА МІХАСЬ

Сяргей Мацёры

Чалавек заўсёды алзін. Калі ён гуртуеша ў суполкі, ён ужо на сам па сабе чалавек. У статку ходзяць толькі маткі і дзеці. Але дзік ці зубар заўсёды алзін. Аднак, калі забіваюць алзінца, сканчаеца ў ягонае племя.

Так казаў дзядзька Міхась.

Пятнаццаць гадоў таму ў лесе калі Доўскай шашы працавала падпольная беларуская школа. Мы даяжджалі сюды аўтобусам, а потым ішлі праз лес па адным. Была позняя восень, і падаў першы сняжок. Мы ішлі не па сцежках, а проста па жухлым імху, каб не пакідаць съядоў. Калі вогнішча на паляне нас чакаў настайнік дзядзька Міхась. Ён заўсёды быў у гімнасыётцы й заношаным курціку. Ніхто на ведаў, адкуль ён узяўся, і не пыталіся пра гэта.

— Мова свая, калі ты сам свой, — казаў дзядзька Міхась. Каб адчуваць мову, трэба адчуваць сваю кроў.

Адчуваныне прыходзіла хутка. Мы былі вучаны па-расейску і таму цяпер паўтаралі, як малітву: алзін цень, алзін боль, алзін сабака. Гэта было выпрабаваныне мужчынскага роду.

Дзядзька Міхась загінуў першы. Нехта навёў на школу гэбістаў, і міліцыя зрабіла аблаву. А дзядзька Міхась меў паляйнічую стрэлбу. Яны абступілі яго, і ён, не прамовіўши ані слова, стрэліў у неба. Гэтага было дастатковая, каб нехта стрэліў у яго. З таго дня перастала існаваць наша лясная школа.

— «Алзін» гучыць так толькі па-беларуску, — казаў дзядзька Міхась. — Як першы званок ці як куля аў школе — «дзін-н-н»...

